

Beslutningsforslag nr. B 56. Fremsat den 15. december 1983 af Alice Faber (SF), Marianne Bentsen-Petersen (SF), Holger K. Nielsen (SF), Dorte Bennedsen (S), Helle Degn (S), Sonja Mikkelsen (S) og Birkholm (VS)

Forslag til folketingsbeslutning om forbedrede vilkår for kvindeforskningen

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag om forbedrede vilkår for kvindeforskningen. Lovforslaget skal fremsættes så betids, at det kan færdigbehandles i denne folketingssamling, og skal indeholde følgende:

- 1) Der forudsættes ydet særlige bevillinger til lokale centre for kvindeforskningen og kvindelige forskere med udgangspunkt i de tværvidevidenskabelige kvindeforskningsmiljøer, som er blevet dannet i og uden for de højere læreanstalter i de sidste par år, og til opbygning af sådanne.
- 2) Ydelse af en særlig bevilling til ligestillingsrådet til finansiering af forsknings- og udredningsarbejde inden for kvinde- og ligestillingssektoren.
- 3) En særlig bevilling gives med henblik på oprettelse af videnskabelige heltidsstillinger ved højere læreanstalter eller tilsvarende forskningsinstitutioner til kvindeforskning og undervisning i kvindeforskning.
- 4) Der gives offentlig støtte til en udbygning af kvindeforskningens informations-, dokumentations-, registrerings- og arkivopbygningsvirksomhed.
- 5) De råd og udvalg, der som forskningsrådene har ansvar for fordelingen af offentlige forskningsmidler, eller de faglige landsudvalg, der fungerer som rådgivende instans for direktoratet for de videregående uddannelser, opfordres til aktivt at bestræbe sig på, at der sker en øget rekruttering og tilgang af kvinder til forskningen, og at kvindelige synsvinkler på forskningen generelt tilgodeses.
- 6) Ved udpegelse af medlemmer til de i punkt 5 nævnte offentlige råd og udvalg sikres en mere ligelig repræsentation af kvinder og mænd.
- 7) De højere læreanstalter opfordres til på linje med forskningsrådene m.v., jfr. punkt 5, i deres ansættelsespolitik at tilstræbe en forøgelse af antallet af kvindelige forskere og til, at kvindelige synsvinkler generelt opprioriteres i forskningen.
- 8) Der gives økonomisk støtte til formidlingen af kvindeforskningens resultater til et bredere publikum end forskerne selv.
- 9) Der fastsættes en økonomisk ramme, der mindst indeholder 1,5 mill. kr. i 1984, 4 mill. kr. i 1985, 5,5 mill. kr. i 1986 og 7 mill. kr. i 1987 og herefter (i 1983-kr.).
- 10) Der skal nedsættes et fordelingsudvalg bestående af 1 repræsentant fra hvert af de 5 universiteter og centre samt 2 udpeget i fællesskab af DTH, handelshøjskolerne og Danmarks lærerhøjskole.
- 11) Der skal fastsættes retningslinjer for, hvordan evaluering af kvindeforskningen skal ske. Der gives pålæg til de højere læreanstalter, hvortil de økonomiske midler skal gå, om at optage en særskilt beretning om denne virksomhed i årsberetningen, ligesom ligestillingsaktiviteter i øvrigt bør optages.

Bemærkninger til forslaget

Generelle bemærkninger

Der er i høj grad behov for en effektiv indsats, hvis den positive udvikling på kvindeforskningens område skal fortsætte. Et af kvindeforskningens problemer er nemlig, at det i meget stort omfang har været kvinder i løse eller midlertidige universitetsansættelser (undervisningsassistenter, kandidatstipendier, adjunkt/lektorvikarer osv.), der – bakket op af kvindelige studerende – har været drivkraften i den hidtidige udvikling, hvad der selvsagt har gjort kvindeforskningen yderst såbar i en besparelsetid. Også andre nye områder, der som kvindeforskningen begyndte at markere sig netop i den periode, hvor universitetsudbygningen gik mere eller mindre i stå, har haft problemer.

For kvindeforskningens vedkommende har vanskelighederne imidlertid en særlig voldsom karakter, fordi kvinder jo traditionelt har været og stadig er ekstremt underrepræsenterede i stillinger med forskningsret. Kun ca. 14 pct. af de fastansatte videnskabelige medarbejdere ved landets universiteter og centre er kvinder, og blandt disse er igen blot en forsvindende lille del ansat i stillinger, der er øremærket til kvindeforskning. Hvis der derfor ikke sættes modforanstaltninger i værk, kan man forudse:

- at størstedelen af de kvinder, der i dag har kvalifikationer på kvindeforskningens område, om få år vil være ude af forskningen af mangel på ansættelsesmuligheder,
- at drivkraften i den videre videnskabelige udvikling af kvindeperspektiverne i forskningen dermed vil være forsvundet, og
- at rekrutteringen af nye kvindeforskere blandt de studerende vil gå i stå på grund af manglende undervisnings- og vejledningschancer.

Forslagsstillerne skal i den forbindelse henvise til, at den svenske rigsdag i foråret 1982 har besluttet, at ligestillingsforskning, herunder kvindeforskning som det vigtigste delfelt, bliver et prioriteret område, og i forlængelse heraf har afsat 1 mill. svenske kr. til opbygning af en basisorganisation ved de forskellige universiteter.

Det er ikke muligt at formulere en entydig definition af kvindeforskningen, dertil er den for mangesidig, og de enkelte kvindeforskere har alt for forskellige grundholdninger. Kvinders situation kan anskues ud fra forskellige indfaldsvinkler, uden at disse dog gensidigt behøver at udelukke hinanden.

Bemærkninger til forslagens enkelte punkter

Ad 1 og 3

Perspektivet i en bevillingsmæssig støtte til opbygningen af de lokale kvindeforskningsmiljøer er for det første en befæstelse af kvindeforskningens og kvindelige forskeres stilling på universiteterne og de højere læreanstalter.

For det andet vil en styrkelse af kvindeforskningens og kvindelige forskeres muligheder på alle fem danske universiteter og centre samt højere læreanstalter være af uvurderlig betydning i forhold til rekrutteringen af kvinder til næste forskningsgeneration.

Forslagsstillerne påpeger, at udviklingen i kvindeforskningsmiljøerne i de senere år meget tydeligt har bevist, at opbygningen af kvindeforskningen på lokalt plan giver de kvindelige studerende et væsentligt udgangspunkt for deres identifikation med den ellers traditionelt mandlige forskerrolle. For at nedbryde de nuværende voldsomme køns-skævheder i rekrutteringen til forskningen er det vigtigt, at de kvindelige studerende bakkes op i deres forskningsinteresse netop gennem en organisering i det lokale universitetsmiljø.

Ad 2

Også uden for universiteterne og de højere læreanstalter findes forskningsmiljøer med kvindelige forskere, der forsker i kvinders forhold og ligestilling, og som har væsentlig betydning for kvinders stilling i samfundet, på arbejdsmarkedet, i sundhedssektoren, den sociale sektor m.m. Det forudsættes, at et af ligestillingsrådet nedsat bedømmelsesudvalg fordeler midlerne fra denne særlige bevilling.

Ad 4

Det er uden videre klart, at enhver videnskabelig forskning er stærkt afhængig af kvalificeret litteraturservice og dokumentationsvirksomhed. Dette forhold gør sig i særlig grad gældende, når der er tale om et nyt forskningsområde, hvor den fornødne information endnu kan være vanskelig at opspore. Forslagsstillerne peger derfor på nødvendigheden af, at der ydes bevillinger til allerede eksisterende aktiviteter i forbindelse med de videnskabelige biblioteker (Kvinfo, tilknyttet det kongelige bibliotek, og kvindehistorisk samling, tilknyttet statsbiblioteket i Århus), ligesom det må forudsættes, at de videnskabelige biblioteker opfordres til aktivt at bestræbe sig på at støtte kvindeforskningen, f.eks. ved indkøb af kvinderelevant litteratur og ved at ansætte forskningsbibliotekarere med kvindeforskningsbaggrund som fagreference.

Ad 5

Forslagsstillerne skal her pege på det humanistiske forskningsråds særlige prioritering af kvindeforskningen i perioden 1979-84 som et meget positivt initiativ, der dels burde gøres mere permanent, dels burde udvides til at omfatte de øvrige forskningsråd.

Ligeledes skal forlagsstillerne henvise til, at Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd i 1982 har oprettet et tværvidenskabeligt kvindeforskningssekretariat, der har til opgave at stimulere norsk kvindeforskning, et eksempel, der bør smitte.

Ad 6

Hvad forskningsrådene angår, er problemet i et vist omfang blevet taget op. Forslagsstillerne skal derfor særlig henlede opmærksomheden på de faglige landsudvalg. Uagtet gentagne henstillinger fra statsministeriet er andelen af kvinder i forskningsrådene, de faglige landsudvalg m.v. generelt stadig alt for lille.

Ad 7

En politisk opfordring til, at der på konsistorialt eller fakultetsniveau nedsættes særlige udvalg om problemerne om kvinders ligestilling med mænd på universiteterne, vil efter forlagsstillerne opfattelse være gavnlige, for så vidt som disse udvalg får bevilget midler til – eventuelt i samarbejde med den lokale kvindecenterorganisation – aktivt

at stimulere ligestillingsinitiativer. I Holland har man f.eks. ved flere universiteter ansat såkaldte »emancipationsfunktionærer« til at bistå de der-værende ligestillingsudvalg i deres arbejde.

Ad 8

Erfaringer fra den eksisterende informationsvirksomhed viser med al ønskelig tydelighed, at der er en stigende interesse for kvindeforskningsproblematik også uden for universiteterne. Samtidig er det karakteristisk for kvindeforskningen, at den lægger vægt på at være tilgængelig og brugbar for alle kredse af befolkningen. Derfor er det vigtigt, at der ydes støtte til undervisningsinitiativer i kvinde- og kønskundskab på alle niveauer såvel i folkeskolen og gymnasiet som på kursus, seminarer, højskoler og i voksenundervisning i øvrigt. Adgangen for kvindeforskere til at fungere som lærere i disse forskellige sammenhænge bør lettes mest muligt, ligesom kvindeforskere bør være repræsenteret i alle råd, udvalg og kommissioner, der varetager planlægningen af undervisningen i alle grene af undervisningssektoren.

Ad 9

I den skitserede beløbsramme er der regnet med penge til punkterne 1, 2, 3, 4, 8 og 10. Der regnes med en udvikling i antal faste stillinger fra 4 til 15.

Ad 10

Forslagsstillerne forudsætter, at repræsentanterne er aktive kvindeforskere, der på de respektive læreanstalter har en bred kontakthænde til de forskere og forskningsmiljøer, der på læreanstalten allerede beskæftiger sig med kvindeforskning.

Udvalget bør gives pligt til at høre andre højere læreanstalter og relevante forskningsinstitutioner i øvrigt, der ikke er repræsenteret i udvalget direkte.

Forordningsudvalget skal have til opgave at fordele midlerne, med undtagelse af punkt 2, hvortil der forlods forudsættes ydet 250.000 kr. i 1984 stigende til 500.000 kr. i de følgende år.

Ad 11

For at gøre det muligt at vurdere resultaterne af denne forskningsindsats er det vigtigt, at de læreanstalter m.v., der tildeles midler efter den her omtalte bevilling, pålægges pligt til at berette om indsatsen i årsberetningen.